

noutăți

în cercetarea minorităților naționale din România

▪ cărți

Ablonczy, Balázs - Hatos, Pál - Nagy, Szabolcs - Szeghy-Gayer, Veronika - Zahorán, Csaba (eds.): *Trianon enciklopédia* [Enciclopedia Trianon]. Budapest: Ludovika Egyetemi Kiadó, 2023. 324 p.

În sfera culturală maghiară sintagma „Trianon” (cu referire la Tratatul de la Trianon din 4 iunie 1920) reprezintă dezintegrarea Ungariei istorice și o serie de fenomene aferente acestui eveniment. Enciclopedia de față și-a propus drept scop să ofere informații temeinic documentate care să ajute cititorii să se orienteze în procesele istorice și diferitele lor interpretări care abundă atât în discursul public cât și cel științific. Enciclopedia conține în total 74 de articole, semnate de 41 de autori, articole despre tematici precum tratate de pace, personalități marcante, schimbări de imperiu, mișcări naționale, migrație, gripa spaniolă, alimentația publică etc.

Mai multe informații găsiți pe pagina web a editurii, [aici](#).

Bergbauer, Knut - Kissling, Nora M. - Lehmann, Beate - Pilarczyk, Ulrike - Ashkenazi, Ofer: *Jüdische Jugend im Übergang - Jewish Youth in Transit: Selbstverständnis und Ideen in Zeiten des Wandels*. Berlin, Boston: De Gruyter Oldenbourg, 2024. 323 p.
<https://doi.org/10.1515/9783110774702>

În acest volum, cercetători din mai multe țări examinează procesele de transformare a mișcărilor de tineret evreiesc din Europa și Palestina între 1918 și 1945. Studiile se concentrează pe răspunsurile profund controversate ale tinerilor la întrebările legate de tradiție și viitor; comunitatea națională, religioasă și socială; noua educație și relațiile echitabile de gen. Cazul tineretului sionist din România este abordat de Anca Filipovici în studiul intitulat „Alternative identities at the periphery of a national state. Hashomer Hatzair and the Zionist youth from Romania”.

Volumul integral poate fi vizualizat pe pagina web a editurii, [aici](#).

Boka László (ed.): *Transzilvanizmus. Eszmék, korok, változatok*. [Transilvanismul. Idei, epoci, versiuni]. MMA, Budapest, 2023. 544 p.

Volumul cuprinde studii care abordează tendințele cele mai importante ale transilvanismului, atât ideologia politică având ca obiectiv punerea în valoare a intereselor regiunii transilvane, cât

și sistemul de valori sau „model de acțiune” care a atins apogeul în perioada interbelică. Studiile semnate de istorici, experți în istoria literaturii, istoria jurnalismului și istoria artei însumă cunoștințele acumulate în varii domenii care se intersectează pe tematica transilvanismului și parcurg traseul lui din epoca modernă timpurie până în zilele noastre. Volumul conține câte un studiu republicat de Cs. Gyimesi Éva și Pomogáts Béla, autori în memoria cărora volumul este dedicat.

Mai multe informații despre volum se găsesc pe pagina web a editurii, [aici](#).

Fehér, Andrea (ed.): *Örökség - identitás - emlékezet. A kulturális és szellemi örökség recepciója Erdélyben* [Patrimoniul - identitate - memorie. Receptarea patrimoniului cultural și spiritual în Transilvania]. Kolozsvár: Egyetemi Műhely Kiadó, 2023.

A apărut al optulea număr al anuarului publicat de Departamentul de Istorie în Limba Maghiară, Universitatea Babeș-Bolyai. Volumul explorează relația complexă dintre patrimoniul, memorie și identitate. Lucrările se concentrează asupra diferitelor interpretări ale patrimoniului, subliniind în același timp rolul trecutului în construirea narațiunilor identitare contemporane.

Mai multe informații despre volum găsiți pe pagina web a Departamentului de Istorie, [aici](#).

Radu, Sorin - Schmitt, Oliver Jens (coord.): *România interbelică. Modernizare politico-instituțională și discurs național*. Polirom, 2023. 568 p.

Volumul de față cuprinde 17 studii concentrate pe câteva dintre direcțiile esențiale menite să ofere o înțelegere cât mai complexă a României interbelice, din perspectiva politico-instituțională și a discursului național dedicat modernizării. Lucrările reflectă stadiul actual al cunoașterii, dar și noile direcții de cercetare, în special în istoria administrației, istoria tineretului, istoria politicii sociale sau perspectivele asupra relației dintre stat și biserică. Chestiunea minorităților naționale se regăsește în economia volumului prin următoarele trei studii: „Mediile de viață comune și formarea blocurilor etnonaționale în România Mare” (Florian Kühner Wielach), „O încercare de integrare. Apariția societății minoritare maghiare din România, 1920-1940” (Nándor Bárdi) și „Evreii din România (1919-1940). De la emancipare la excludere” (Carol Iancu).

Mai multe informații găsiți pe pagina web a editurii, [aici](#).

■ reviste, articole

Csata, Zsombor - Péti, Márton - Compton, Betty - Liu, Amy H. - Sándor, Zsolt:
The income effects of minority co-ethnic employment: the case of Hungarians in Central and Eastern Europe. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 2023, DOI: [10.1080/1369183X.2023.2290447](https://doi.org/10.1080/1369183X.2023.2290447)

Care este efectul angajării minorităților coetnice asupra veniturilor? În timp ce literatura de specialitate privind organizațiile de afaceri susține că diversitatea permite acumularea de cunoștințe, alocarea optimă a muncii și interacțiunile eficiente, nu se ia în considerare nici un aspect legat de limbă - de exemplu, competența lingvistică sau ideologia lingvistică. Noi susținem că, atunci când persoanele din același grup etnic minoritar lucrează împreună, această limbă comună permite dezvoltarea unei încrederi consolidate. De asemenea, această situație asigură existența unor similitudini de preferințe - factori care pot crește productivitatea firmei și salariile individuale. Utilizând date de sondaj ale minorității maghiare din trei țări din Europa Centrală și de Est (România, Slovacia și Serbia), constatăm că: (1) diversitatea nu are niciun efect pozitiv asupra veniturilor; și, de fapt, (2) angajarea coetnicilor crește salariile în Slovacia de Sud și Voivodina. În plus, confirmăm că angajarea coetnicilor nu se întâmplă pur și simplu din cauza factorului demografic. În schimb, cu o singură excepție, proporția de maghiari la locul de muncă este semnificativ mai mare decât în zonele în care sunt situate aceste locuri de muncă - ceea ce sugerează un comportament strategic al minorității maghiare. Implicația nu este că susținem locurile de muncă omogene în sine, ci că trebuie să rămânem conștienți de modul în care competențele lingvistice asimetrice și ideologiile lingvistice aferente pot modela ierarhiile de putere - limitând astfel beneficiile diversității.

Mai multe informații găsiți pe pagina web a revistei, [aici](#).

Kiss, Ágnes: *Romániai magyar szamizdat folyóirat a nyolcvanas években. Feltételek, megvalósítások, fogadtatás* [Revistă maghiară *samizdat* în România anilor optzeci. Condiții, realizări, recepție]. *Regio*, Vol. 31, 3/2023, pp. 82-115. doi.org/10.17355/rkkpt.v31i3.82

Studiul abordează istoria revistei *samizdat* în limba maghiară *Ellenpontok* (*Contrapuncte*), apărută în România în 1982, concentrându-se în primul rând pe impactul și receptarea acesteia. Pe de o parte, autoarea susține că, în ciuda existenței sale scurte și a distribuției limitate, revista *samizdat* a avut un impact social și politic semnificativ. *Ellenpontok* a inspirat alte activități disidente în România, a indus o schimbare la nivelul politicilor editoriale ale Radio Europa Liberă în favoarea comunităților minoritare maghiare și a pus problemele legate de drepturile omului și ale minorităților etnice din România pe agenda forurilor internaționale și a

relațiilor diplomatice. Pe de altă parte, autoarea argumentează că revista *samizdat* a fost mult mai puțin apreciată la vremea respectivă în comparație cu modul în care ea apare în memoria colectivă de astăzi. În timp ce o rețea transnațională de sprijin a facilitat crearea și diseminarea mesajului său, în România, s-a confruntat cu o respingere aproape unanimă din partea autorităților de stat, a intelectualilor români și a segmentului vocal al elitei maghiare. Atitudinea de respingere a maghiarilor poate fi atribuită în parte frustrării și resentimentelor personale. Pe de altă parte, atitudinea negativă a pornit de la incompatibilitatea rezistenței active cu modelul de negociere informală-individuală a reprezentării intereselor minoritare aplicate de către elita maghiară din Transilvania în relațiile lor cu autoritățile românești. Poate fi constatat că modelul informal de reprezentare operat de elita politică și culturală maghiară a limitat efectiv rezistența activă. Analiza receptării revistei *samizdat* este bazată pe interviuri și memorii ale editorilor revistei și ale contemporanilor lor, pe documente ale serviciilor secrete din România, precum și pe literatura de specialitate privind disidența din România.

Articolul integral poate fi vizualizat pe pagina web a revistei, [aici](#).

Marin, Manuela: Failed Integration, Failed Emancipation. The Case of Roma Civic Activism in Communist Romania. *Soudobé dějiny, Czech Journal of Contemporary History*, 2023, 30(3), pp.733-760. DOI: 10.51134/sod.2023.060

Articolul analizează originile activismului romilor în perioada comunistă din România. Autoarea se concentrează asupra eforturilor de colaborare dintre Ion Cioabă (1935-1997), liderul (bulibașa) romilor din Sibiu, și sociologul Nicolae Gheorghe (1946-2013), care au lucrat împreună pentru a obține recunoașterea oficială a romilor ca minoritate națională la sfârșitul anilor 1970 și începutul anilor 1980. Această recunoaștere a fost considerată de cei doi activiști romi ca fiind un prim pas pentru a promova integrarea și acceptarea romilor în societatea românească. În prima parte, autorul analizează politicile statului român în ceea ce privește abordarea „problemei țiganilor”, concluzionând că autoritățile au văzut soluția în asimilarea romilor. Această parte este urmată de scurte biografii ale celor doi lideri romi și de modul în care au ajuns să lucreze împreună pe tema emancipării romilor. O atenție deosebită este acordată relației lor cu Securitatea și modului în care poziția de informator a lui Ion Cioabă i-a permis lui și lui Nicolae Gheorghe să adreseze autorităților române petiții cu privire la problemele romilor. În cele din urmă, autorul analizează conținutul propunerilor și acțiunilor lor pentru a asigura recunoașterea oficială a romilor ca minoritate națională. Pe baza unor cercetări arhivistice ample, această parte a articolului indică intervenția Securității. Aceasta nu numai că a monitorizat activitățile celor doi lideri și activiști romi, dar le-a și subminat activitățile, provocând o scindare între cei doi lideri romi. Intervenția Securității a pus capăt eforturilor lui Gheorghe și Cioabă pentru ca romilor să li se acorde un statut juridic echivalent cu cel al altor grupuri etnice din România.

Articolul poate fi vizualizat integral pe pagina web a revistei, [aici](#).

■ despre buletinul informativ Noutăți

Scopul proiectului este colectarea și difuzarea informațiilor despre lucrările științifice recent apărute în domeniul cercetării minorităților naționale din România, respectiv evenimentele de importanță majoră din această arie. Lucrările științifice și evenimentele incluse în acest buletin informativ nu constituie o listă completă. Cei interesați să coopereze la realizarea buletinului informativ sunt rugați să ne contacteze la adresa: centru.doc@ispmn.gov.ro.